

HADİDƏN SEÇMƏLƏR

Sühadeyi-hürriyyətimizin ərvahinə ithaf

* Məhəmməd Hadi şeiri 31 Mart soyqırımına həsr etmişdir.

Sizin məzariniz iştə qülubi – hürriyyətdir,
Bu sözlərim ürəgimdən qopan həqiqətdir,
Sizi unutmayacaq şanlı millətim əsla,
Əmin olun buna, ey ziynəti cəhani – fəna,
Sizinlə buldu bu millət həyati nur, istiqbal,

Bu gündə etmədə əhli – vətən sizi yad.
Salamlayır sizi iştə bu milləti – azad,
Sizin də ruhunuz uçsun behiştə - ə' lada,
Bizi xilas edərək pəncəyi - əsarətdən.
Nicat bəxş olarmı dəsti əhli – vəhşətdən,
Çəkildiniz əbədi xülədi – zari – rəhmanə -
Behiştə rəhmanə, yə ' ni: diyari rəxşanə!
O, xününüzlə açıldı bəhari – hürriyyət,
Sizin də yurdunuz olsun behiştə – ülviyyət!..

Bakı 31 mart 1919 – cu il
“Azərbaycan” qəzeti № 147, 31 mart 1919.

* Məhəmməd Hadi şeiri 31 Mart soyqırımına həsr etmişdir.

TÜRKÜN NƏĞMƏSİ

Türkün tökülən qanları bihudə gedərmi?
Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmi?
Dörd ildə verilmiş bu qədər can hədər olmaz,
Məfkurə yolunda tökülən qan hədər olmaz.
Qiyətli olan xuni-şəhidan hədər olmaz,
Dul qalmış olan növheyi-nisvan hədər olmaz,
Bax sən sonuna, himməti-türkan hədər olmaz,
Bədbəxt olan əfğani-yetiman hədər olmaz.
Türkün tökülən qanları bihudə gedərmi?
Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmi?
Qan ilə qazandıq zəfəri, verməriz əldən,
Xof eyləmədik atəşi-dəhhaşə-düvəldən.
Bir zərrə belə qorxmayırız dəsti-əcəldən,
İstərsə cahan çevrili varsın da təməldən,
Türkün üzü çevrilməyəcək səmti-əməldən,
Türklər geriyə dönməyəcək müslih əməldən,
Yüksək yaşamaq istər ikən cümlə miləldən.
Türkün tökülən qanları bihudə gedərmi?
Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmi?

MƏKTƏB NƏ DEMƏK?

Məktəb nə demək? Xadimi-qüdsiyyəti-millət.
Məktəb nə demək? Baisi-ülviyyəti şövkət.
Məktəb nə demək? Cilvəgahi-nuri-həqiqət.
Məktəb nə demək? Rəhbəri-irşadü-səadət.
Övladi-vətən etmək üçün bizdə təali
Məktəblər açıb kəsb edəlim elmü kəmalı!

Məktəb nə demək? Heyəti-milliyəyə candır.
Məktəb nə demək ruhi-didi mürdədilandır.
Arıflərə həmvarə bu söz viridi-zəbandır:
Əlməktəbü, əlməktəbü, ey millət, amandır,
Övladi-vətən etmək üçün bizdə təali
Məktəblər açıb kəsb edəlim elmü kəmalı!

Məktəb nə demək? Əncüməni-əhli-səfadır.
Məktəb nə demək? Bariqeyi-fəkri-səmadır,
Neyyirləri hər şəşəbəxşeyi-dühadır,
Pərvərdeyi-ağuşı olanlar üdəbadır.
Övladi-vətən etmək üçün bizdə təali
Məktəblər açıb kəsb edəlim elmü kəmalı!

Məktəblə bulur təsfiyə ayineyi-vicdan,
Məktəblə edər kəsbi-şəraf zadeyi-insan,
Məktəblə görər tərbiyə hər gülşani-ürfan,
Təzkar edək ixvanımıza şu sözü hər an:
Övladi-vətən etmək üçün bizdə təali
Məktəblər açıb kəsb edəlim elmü kəmalı!

DİLƏK

Yüksək dilək, ay dilək,
Aydın dilək, "ay" dilək,
Yolçuyuz, yol üstünə
İşığını yay, dilək.
Parlaq dilək, ay dilək,
Gözlərdən də bay dilək.
Sansız işıqlarından
Millət alır pay, dilək.
Səninlə gözlər gülər,
Alınlar, üzler gülər.
Hansı dodağa qonsan,
Ağızda sözlər gülər.
Bir külfətin içində
Sənsən işıqlı xəndə.
Adın "təbəssüm" olmuş
Xoşbəxt olan dəhəndə.
Xəstələrə səhhətsən,
Gücsüzlərə qüvvətsən.
Dünya cəhənnəm olsa,
Sən özün də cənnətsən.
Dirilik zəhmətlidir,
Çox da mərarətlidir.
Həqiqət aləmində

Xəyalın ləzzətlidir.
Bu ağır yük çəkilməz,
Şu acılar içilməz.
Sənsiz, a parlaq dilək,
Qaranlıqlar keçilməz.
Yol göstərən, ay dilək,
Nicatın özü sənsən.
Yaşamağı sevdiren –
Sözümün düzü sənsən.
Dirilik qaralanda,
Onun gündüzü sənsən.
Biz ağlardıq həmişə,
Güldürə biri sənsən.
Qaranlıqların, iştə,
İşıq ulduzu sənsən.
Yerdə səadət varsa,
Şeksiz ki, izi sənsən.
Məyus olma, amandır,
Məyus olmaq yamandır.
Qorxaq diləksiz yaşar,
Millətım qəhrəmandır.

Türkiye matbuatında Mehmet Hadi'nin şiirleri

TEVFİK FİKRET BEY

Şi'rin, edebin nasiye i şa'saadarı
Dilsiz vatanın bir fem-i ilham nisan
Bir çehre i fayyaz ü fûruzende-i irfan
Afaki muhîtatımıza necm i drahşan:
Fikret.. O büyük şair-i nevvar ı füsunkâr
Her tar-ı rebabından uçan nağme i sehhar
Ecfan ı vatandan dökülen katre-i abı
Siir incileri yapmada engüştî rebabı
Bir nale, bir eyvah, bir efgan-ı ciğersuz
Dest-i hünerinde oluyor şi'ri gam efruz.
Ey dest i hüner, dest i edep, dest-i rehâsaz
Alkışlıyan eller seni, elbette, kırılmaz...

Abdüselim zaae
Mehmet Hadi
Rebab. No. 1. 25-M327

ŞARKA

Büyük feylesofumuza ithaf
Sımah-ı garbda handan iken lisan-i negam
Senin lebinde niçün ağlıyor terane i gam?
Nedir o ruy-i hilâlindeki maal i melal?
Nedir semalarını kaplayan riday-i zilâl?
Nücum-i zahiren artık uful i yab oldu;
Yine muhit-u muhatın adem-nikab oldu.
Hakikatin dil-i epkem dehan-i tarında,
Natuktur ölüler kürsi i mezarında.
Tıkıldı natikeverler sükûnetin femine
Atıldı ebkem olanlar hitabet alemine;
Seherlerin yine muzlimi, şafakların yine tar,
Liyal-i maziye olmak dilermi ricattar?!
Güneşlerin yine metfune-i sehab oldu,
Emel çiçekleri soldu, çemen harab oldu;

Açıldı nazre-i zulmet, yumuldu çeşm-i ziya
Dirildi ruh-i taassup gömüldü ruh i deha
Hakikatin adı vardır bu arz-i hülyada
Çocukların onu görsün semayı-rüyada
Nedir karanlığa, zulme bu aşk-ı debhaşınr
Rakib i camınsın meşrik i ziyapaşın
Nedir bu aşkın ona: maz-i siyehbale
Neden bu leyli ama barikati ikbâle
Hayat-ı muzlitneden hep hazz-i yabsın sen
Nedir şu hastalığın? anlasam zavallı vatan!
Ve bir tabib olabilsem: cesur-u bi perva
Arar, ararda bulurdum sana devayı reha
Tabib-i nabz şinasında var fakat eyvah...
Durur önünde onun kitle-i hurafe penah
Tarik-i azm-ı etibbaya maniat-ı hayat
Bu kitle sıhhatma canlı bir maraz., heyhat!

İstanbul Abdüsselimzade Mehmet Hadi
2 Mayıs 328
Rebab, No. 28 S. 318. 328.

İSTİFHAM

Hakikat, ey beşerin sermedi ilâhesi, çık,
Görün bu zulmete batmış muhite çehren açık
Gül, ey cebin hakikat, bütün füyuzunla,
Görün bu millete şemsi zalâm suzunlar
Görün, ki gündüzü gülsün bu leyli deycürin
Zamanı geldi açılış livakayı mesturun
Göz açsın âlemi görsün, hayatı öğrensin
Cihanı marifet endama rehnüma sensin
Çık işte nurun ile şep lika diyarımıza
Ziyalar eyle nisar kâinatı tarımıza.
Şu altı yüz senelik devleti bekaperper,
Nedir cemalini görsün, bu darbelerse yeter.
Gıdası vahimelerden, şerabı hülyadan
Olan bu kavmi ayılt, hâbgâhı rüyadan
Kalem elimde, başım zibi duşi fikrû hayâl
Gözümde dem'ı teessür, semai dilde melâl
Libası hep gecelerden, hurafeden örülen
Muhitimizde: ışıktır sönen, ölen gömülen
Dudaklarında terennü u yaşarken ehli kemal
Bu aşyanı perişan içinde kalmış lâl
Niçün teraneler uçmaz rebabı fikretten?
Uzak mı yoksa o da nağmei hakikatten
Türkiye matbuatında Mehmet Hadi'nin şiirleri?..

Neden kesildi huruşi-velâvili-enhar?
Niçin ayılmadı millet? Nedir bu habı mezar?
Neden kafesler içinde tuyuru nazende
Niçün cehl tahakkümle serfirazende?

Neden ki yükseliş âdasıyız? Nedir sebebi?
Hep alçalış mı? Bu şarkın metaı müntehabı
Niçin tahammülümüz yok? Ruudı-irfana
Neden?.. Neden? Acaba aşkımız bu hüsrana?
Niçin perii hakikat bu etti yerden firar?
Neden bulundu bu yerde kanatlanan efkâr?
Terekkiyat ışığı söndü, söndürüldü neden?
Yumuldu mu gözümüz? Yol açan o şa'saadın
Şecaati medeniye neden ki grup ara
Neden ki aynı şecaat bu yerde yok acaba?
Bu canlı es'ile cür'etli cevaba bakar
O cür'et işte bu maşrıktı yok, evet bu ne âr
Hakikat ey beşerin sermedi ilâhesi aç
Yüzünden örtüyü, şarka hayat ver, can saç
Nedir hayat, onu anlat bu kâinatımıza
Demadem ağlıyoruz hande ver hayatımıza
Bu şarkı gafilü safilü ümiyab olsun,
Binayı cehiü taassup yeter harap olsun
Senin cemalin olan gün nikabı suzi leyal
O demde doğdu demektir ümidi istikbâl
Hakikat, ey medeniyet nüması ekvamın
Rehası şendedir ancak cihanı islâmın
Güneşler attığın âlem hayat zar oldu
Yüzün görünmiyen âlemse hep mezar oldu
Misali garp diyarı şu âlemi pür nur
Sen olmiyan yer, evet, şark zi hayata kubur
Hayata sanki veda eylemiş bu arzı hazin,
Çık ey likayı hakikat, gül ey cemali güzün,
O gün görülse senin ihtişamı endamın,
Adem güzün olacaktır hayatı evhamın.

Kafkasyall: Mehmet Hadi
13 Nisan 1328

da Mehmet Hadi'nin şirləri

uşi velâvili enhar?
llet? Nedir bu habı mezar
nde tuyuru nazende
ümle serfirazende?

âdasıyız? nedir sebebi?
u şarkın metai müntehabı
nüz yok? ruudı irfana
Acaba aşkımız bu husrana?
at bu etti yerden firar?
u yerde kanatlanan efkâr?
söndü, söndürüldü neden?
ümüz? yol açan o şa'saadan
neden ki grup âra
caat bu yerde yok acaba?
r'etli cevaba bakar
maşırıkta yok, evet bu ne âr
rin sermedî ilâhesi aç
şarka hayat ver, can saç
anlat bu kâinatımıza
ruz hande ver hayatımıza
afil ümityab olsun
ssup yeter harap olsun
lan gün nikabı suzi leyal
demektir ümidi istikbâl
eniyet nūması ekvamın
ancak cihanı islâmın
âlem hayat zar oldu
en âlemse hep mezar oldu
rı şu âlemi pür nur
evet şark zi hayata kubur
da eylemiş bu arzı hazin
kikat gül ey cemali güzin
senin ihtişamı endamın
caktır hayatı evhamın

Kafkâsyalı: Mehmet Hadi

13 Nisan 1328

Rebab. No. 60.

ISSN 0134-522
İNDEKS AZ 1000 2 AZN

TÜRKÜN NƏĞMƏSİ

Türkün tökülən qanları bihudə gedərmi?
Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə?
Dörd ildə verilmiş bu qədər can hədər olmaz,
Məfkurə yolunda tökülən qan hədər olmaz.
Qiyətli olan xuni-şəhidan hədər olmaz,
Dul qalmış olan növheyi-nisvan hədər olmaz,
Bax sən sonuna, himməti-türkan hədər olmaz,
Bədbəxt olan əfğani-yetiman hədər olmaz.
Türkün tökülən qanları bihudə gedərmi?
Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə?
Qan ilə qazandıq zəfəri, verməriz əldən,
Xof eyləmədik atəşi-dəhhaşə-düvəldən.
Bir zərrə belə qorxmayırız dəsti-əcəldən,
İstərsə cahan çevrili varsın da təməldən.
Türkün üzü çevrilməyəcək səmti-əməldən
Türklər geriye dönməyəcək müslih əməldən.
Yüksək yaşamaq istər ikən cümlə miləldən.
Türkün tökülən qanları bihudə gedərmi?
Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə?

ULDUZ_AYLIQ_
EDEBIYYAT_
DERQISI